

ILGSTOŠO BEZDARBNIKU MOTIVĀCIJAS IZMAIŅAS NVA PASĀKUMĀ “MOTIVĀCIJAS PROGRAMMA DARBA MEKLĒŠANAI UN SOCIĀLĀ MENTORA PAKALPOJUMI”

Changes in the Motivation of the Long-Term Unemployed During the State Employment Agency’s Measure “Motivation Program for Job Seeking and Social Mentor Services”

Astrīda Zahare

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, Latvija

Abstract. *One of the significant risks of the labour market is the high proportion of the long-term unemployed, therefore an acute problem is their integration into labour market, as well as low motivation of the target population.*

From December 2015 till 31 December 2021 an ESF project “Support for the Long-term Unemployed” is being implemented, this project includes the implementation of a measure “Motivation Program for Job Seeking and Social Mentor Services” which aims to motivate and to preventively support the long-term unemployed, as well as to facilitate their placement in appropriate permanent workplaces.

Aim of the research is to identify the most important problems faced by the long-term unemployed that contribute to their low motivation to seek an appropriate job, to find out how the State Employment Agency’s measure “Motivation Program for Job Seeking and Social Mentor Services” changes their opportunities and will to integrate themselves into the labour market, as well as to develop recommendations for modifications necessary in the implementation of the measure offered by the State Employment Agency in order to increase the motivation of the long-term unemployed.

Keywords: *carrier support, employment, unemployment, long-term unemployed, motivation to find job.*

Ievads

Introduction

21. gadsimts iezīmējas ar strauju zinātnes attīstības tempu, katru dienu tiek izgudrotas jaunas tehnoloģijas vai pilnveidotas jau esošās. Nemītīgi notiek pārmaiņas ekonomikā, politikā, sociālajā jomā un procesos, kuru ietekme ir jūtama ikviena cilvēka dzīvē, padarot to dinamiskāku un tai pašā laikā neprognozējamāku. Tādēļ ir vērojamas izmaiņas arī nodarbinātības jomā, kuru aizvien mazāk raksturo pastāvība, sociālais nodrošinājums vai stabilitāte. Darba tirgus kļūst sarežģītāks, globalizācijas un tehnikas progresa ietekmē veidojas jauni

ražošanas modeļi, rodas jauni darba un darba tiesisko attiecību veidi, mainot tradicionālās attiecības starp darba ņēmēju un devēju, ļaujot elastīgāk organizēt darbu, kā arī līdzsvarot darba un privāto dzīvi. Paralēli palielinās darba intensitāte, stresu veicinoši apstākļi, virsstundas, nevērīgāka attieksme pret veselības un darba drošības aizsardzību, situāciju neuzlabo neskaidrā nodokļu politika.

Nemitīgi tiek īstenotas dažādas reformas nodarbinātībā, kuru mērķis ir mazināt sociālo nevienlīdzību, sekmēt dažādu vecumu, dzimumu un noteiktu darba ņēmēju grupu integrāciju darba tirgū. Lai valsts ekonomiskā attīstība būtu ilgtspējīga, būtiska ir iedzīvotāju sociālā iekļaušana, kas visiem rada vienlīdzīgas iespējas veidot sabiedrības dzīvi un valsts ekonomisko potenciālu. Līdz ar to pieaug karjeras attīstības atbalsta pasākumu nozīme visas cilvēka dzīves garumā, lai sniegtu palīdzību indivīdam viņa personisko spēju un interešu apzināšanā, mērķu noteikšanā un to īstenošanā.

Lai arī darba resursu un vakanču nevienmērīgais reģionālais sadalījums pašlaik ir viens no redzamākajiem darba tirgus strukturāliem riskiem, tomēr tas nav vienīgais. Riskus rada arī salīdzinoši augstais ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars – joprojām vairāk nekā 1/4 no reģistrētajiem darba meklētājiem bez darba ir ilgāk par gadu. Jāņem vērā, ka augsts ilgstošā bezdarba līmenis var radīt strukturālā bezdarba pieaugumu, proti, jo ilgāk šie cilvēki ir bez darba, jo lielāks risks zaudēt darba iemaņas un prasmes. Turklāt pastāv arī risks, ka daļai no esošajiem bezdarbniekiem nākotnē varētu būt problēmas atrast viņu prasmēm atbilstošu darbu, jo tās var vairs neatbilst tām, ko pieprasa tirgus (LR Ekonomijas ministrija, 2018).

Tātad šobrīd aktuāla problēma ir ilgstošo bezdarbnieku integrācija darba tirgū, kā arī mērķauditorijas zemā motivācija.

Pētījuma teorētiskais pamats *Theoretical basis of the research*

Saskaņā ar NVA datiem, 2018. gada septembra beigās no kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaita 26,6 % bija ilgstošie bezdarbnieki. Salīdzinot ar 2017. gada attiecīgo periodu, ilgstošo bezdarbnieku skaits samazinājies visos reģionos – kopā par 3775 personām jeb 20,0 %. Lielākais ilgstošo bezdarbnieku samazinājums vērojams Rīgas – par 28,8 % un Kurzemes reģionā – par 25,7 %. Savukārt mazākais samazinājums gada griezumā bijis Latgalē – 15,8 %. (NVA, 2018)

2018. gadā ilgstošo bezdarbnieku skaita samazinājums ir skaidrojams ar demogrāfisko situāciju Latvijā – dzimstību (zema), mirstību (augsta), emigrāciju (pieaugoša), sabiedrības novecošanos u. c. Iedzīvotāju skaits Latvijā turpina samazināties. Pēdējo septiņu gadu laikā (kopš 2010. gada sākuma) iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 186 tūkstošiem, un 2018. gada sākumā tas bija 1 miljons 934 tūkstoši – par 15,7 tūkstošiem mazāk nekā pirms gada, liecina Centrālās

statistikas pārvaldes jaunākie dati (Centrālā statistikas pārvalde, 2018). Ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars samazinās, bet vidējais bezdarba ilgums palielinās. Paredzams, ka bezdarba līmenis turpinās samazināties darbspējīgā vecuma iedzīvotāju skaita turpmāka krituma dēļ, kas kopš 2010. gada ir vidēji 1,5 % gadā (Eiropas Komisija, 2018).

2018. gada jūnija beigās no reģistrēto bezdarbnieku kopskaita profilētas 57 058 personas jeb 96,5 %. Lielākajam skaitam jeb 42 % profilēto bezdarbnieku darba atrašanas iespējas noteiktas kā vidējas, 33 % – zemas, un 25 % iespējas atrast darbu ir augstas. Savukārt motivācija meklēt darbu 45 % ir vidēji zema, 26 % – augsta, 20 % – zema. 46 614 jeb 81 % no profilēto bezdarbnieku kopskaita motivācija sadarboties ar NVA noteikta kā vidēji zema un tikai 18 % – augsta. Prasmju pašnovērtējums 43 % noteikts kā zems, 30 % – vidējs un 27 % – augsts (NVA, 2018).

R. Kesnere situāciju komentē šādi: visi šie faktori kopā – zemas prasmes, vidēji zema motivācija un vidējas iespējas atrast darbu – rada situāciju, kad teju puse bezdarbnieku nedz var, nedz grib aizpildīt brīvās darba vietas. Visvairāk bezdarbnieku ir tādās profesijās kā palīgstrādnieks, mazumtirdzniecības veikala pārdevējs un apkopējs. Tātad tas ir zemas kvalifikācijas slikti apmaksāts darbs, kuru lielai daļai bezdarbnieku nav vēlmes darīt. Daudzi negrib strādāt arī tad, ja var labi nopelnīt, jo vienkārši negrib strādāt (Kesnere, 2018).

Valsts kancelejas 2015. gadā veiktā pētījuma “Pētījums par administratīvā sloga samazināšanas iespējām un inovatīvām pieejām ilgstošā bezdarba problēmu risināšanā” ietvaros apzināti šķēršļi un ierobežojumi, ar ko saskaras ilgstošie bezdarbnieki un kas ierobežo vai kavē viņu aktivizēšanu, līdzdarbības pienākumu veikšanu, integrāciju darba tirgū vai motivāciju iesaistīties atbalsta pasākumos un darba tirgū:

- ierobežots darbavietu (t. i. brīvo vakanču) skaits, jo sevišķi mazpilsētās un lauku teritorijās;
- zems atalgojuma līmenis pieejamajās vakancēs un darbavietu nepievilcīgums;
- transporta pieejamība – lauku teritorijās autobusi bieži vien brauc tikai vienu vai dažas reizes nedēļā, proti, nav nodrošināta regulāra satiksme; transporta dārdzība – cilvēkiem ar zemiem ienākumiem transporta izdevumi var veidot neproporcionāli lielu daļu no viņu izdevumiem;
- mobilitāti ierobežojoši faktori – pieradums dzīvot laukos (īpaši, ja ir arī piemājas saimniecība) un lētu mājokļu ierobežota pieejamība pilsētās;
- zema izglītība, profesionālo kompetenču trūkums un darbaspēka pieprasījumam neatbilstoša kvalifikācija;
- motivācijas strādāt trūkums;
- izvairīšanās no kredītsaistībām un alimentu maksāšanas – izvēle strādāt neoficiāli vai neesoša interese meklēt darbu;

- nedeklarēta nodarbinātība un alternatīvi iztikas avoti (NVA apmācību stipendija, dzīvesbiedra darba alga, invaliditātes pensija, vecāku vecuma pensija, uzturlīdzekļi bērnam, sociālie pabalsti, humānā palīdzība);
- atkarības problēmas;
- invaliditāte un hroniskas slimības – nepieciešami saudzīgāki vai pielāgoti darba apstākļi un nosacījumi, bet darba devēji nevēlas ieguldīt papildu līdzekļus noteikta aprīkojuma iegādei, ja vien tam netiek nodrošinātas valsts subsīdijas;
- zems pašnovērtējums un aizspriedumi – negatīvie priekšstati sabiedrībā veicina gan negatīvu pašuztveri un zemu pašvērtējumu, gan arī piesardzīgāku attieksmi vai pat diskrimināciju darba devēju vidū;
- aprūpes pienākumu veikšana – personas ar maziem bērniem;
- sociālā izolētība – sociālo sakaru un sociālā atbalsta, ko dod sociālās attiecības un iesaistīšanās sociālās grupās, trūkums.

Kā viena no prioritātēm pētījuma rezultātā noteikta NVA pakalpojumu papildināšana atbilstoši mainīgajām klientu vēlmēm un vajadzībām (Valsts kanceleja, 2015).

NVA direktore E. Simsons uzskata, ka rezultātu var sasniegt tikai ar paša bezdarbnieka aktīvu līdzdalību un vēlmi pilnveidoties. Bet ne mazāk svarīga ir arī darba devēju mobilizācija un sabiedrības attieksmes maiņa pret ilgstošajiem bezdarbniekiem, pārvarot dažādus mītus un aizspriedumus attiecībā uz šo sabiedrības grupu (Ziņu portāls Latvijai, 2018).

Izmantojot ESF līdzekļus, no 2015. gada decembra līdz 2021. gada 31. decembrim tiek īstenots projekts “Atbalsts ilgstošajiem bezdarbniekiem”, kura galvenais mērķis ir veicināt ilgstošo bezdarbnieku iekļaušanos sabiedrībā un iekārtošanos piemērotā pastāvīgā darbā vai piemērotā izglītībā/apmācībā, mazinot sociālās atstumtības riskus. Attiecīgi ilgstošo bezdarbnieku aktivizācijas pasākumi ietver individuālās speciālistu un grupu konsultācijas, veselības stāvokļa novērtēšanu arodveselības un arodslimību ārsta veikto apskāšu ietvaros, profesionālās piemērotības noteikšanu bezdarbniekiem ar invaliditāti vai prognozējamu invaliditāti, motivācijas programmas darba meklēšanai un mentora pakalpojumus pēc motivācijas programmu pabeigšanas, atbalsta pasākumus bezdarbniekiem ar atkarības problēmām, tādējādi nodrošinot pasākuma mērķa izpildi (NVA, 2018).

ESF projekta “Atbalsts ilgstošajiem bezdarbniekiem” pasākuma “Motivācijas programma darba meklēšanai un sociālā mentora pakalpojumi” (turpmāk – Pasākums) mērķis ir motivēt, preventīvi atbalstīt un veicināt ilgstošo bezdarbnieku iekārtošanos piemērotā patstāvīgā darbā vai iesaistīšanos pašnodarbinātībā, tādējādi samazinot ilgstošo bezdarbnieku skaitu. Ņemot vērā, ka, lai arī ilgstošo bezdarbnieku skaits nedaudz samazinājies ar demogrāfiju

saistītu iemeslu dēļ, kopumā būtiskas izmaiņas nav vērojamas, nepieciešams pētīt, vai NVA piedāvātais karjeras atbalsts, īpaši dalība Pasākumā, ietekmē ilgstošo bezdarbnieku motivāciju integrēties darba tirgū.

Lai identificētu nozīmīgākās problēmas, kas izraisa ilgstošo bezdarbnieku zemo motivāciju meklēt piemērotu darbu, un izpētītu, kā Pasākums maina ilgstošo bezdarbnieku iespējas un vēlmi integrēties darba tirgū, kā arī izstrādātu ieteikumus izmaiņām, kas būtu nepieciešamas NVA piedāvātā pasākuma īstenošanas kārtībā ilgstošo bezdarbnieku motivācijas uzlabošanai, tika veikts pētījums par karjeras atbalstu ilgstošajiem bezdarbniekiem NVA pasākumā “Motivācijas programma darba meklēšanai un sociālā mentora pakalpojumi”.

Pētījuma metodes: zinātniskās literatūras analīze, kvantitatīvo datu ieguvei tika izmantota Pasākuma dalībnieku anketēšana, iegūtie dati sistematizēti un apkopoti SPSS programmā un analizēti, izmantojot aprakstošo statistiku.

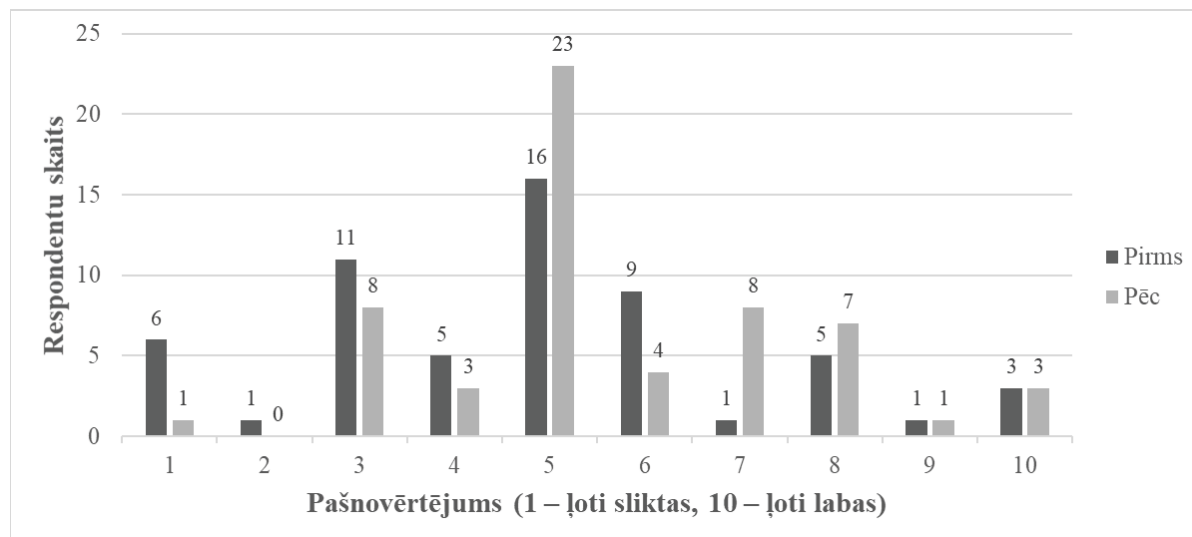
Pētījuma rezultāti ***Research results***

Pētījuma bāze ir 58 NVA Rēzeknes filiālē reģistrētie ilgstošie bezdarbnieki, kas tika iesaistīti Pasākumā (5 grupas – Pasākuma kārtība nosaka, ka katrā grupā ir 12 dalībnieki). Laika posmā no 2018. gada 27. marta līdz 8. maijam pētījuma ietvaros tika paredzēts aptaujāt 60 ilgstošos bezdarbniekus. Apkopojot aptaujas anketas, dati tika ievākti no 58 respondentiem – viens bezdarbnieks neuzsāka apmācības, viens atteicās aizpildīt aptaujas anketas. Grupu atlasē kritērijs – respondentu dzīvesvieta (pilsētā 2 grupas un novadā 3 grupas) un respondentu pieejamība autoram, t. i., iespēja uzrunāt, iegūt nepieciešamos datus.

Katru respondentu raksturo šāda demogrāfiska informācija: vecums, dzimums, dzīvesvieta, ģimenes stāvoklis, izglītība, valsts valodas prasmes, invaliditāte.

Pētījuma ietvaros tika pievērsta uzmanība respondentu prasmju pašnovērtējumam, kurā ietilpst arī pārliecība par savām spējām un izredzēm iekārtoties darbā, tātad arī motivācija meklēt darbu. Jāatzīmē, ka prasmju pašnovērtējums ir viens no tiem aspektiem, kas visvairāk ietekmē klientu, ne tikai meklējot darbu, bet arī sadarbojoties ar NVA un iesaistoties apmācībās un nodarbinātības pasākumos. Ilgstošajiem bezdarbniekiem raksturīgs zemāks pašnovērtējums nekā tiem, kuru bezdarbnieka statuss salīdzinoši nav ilgs. Līdz ar to bija svarīgi noskaidrot, vai dalība Pasākumā ietekmē respondentu pašnovērtējumu. Gan pirms, gan pēc dalības Pasākumā aptaujas dalībnieki tika aicināti novērtēt savas darba meklēšanas prasmes, kā arī paust novērtējumu par iespējām atrast labu darbu un pamatot savu viedokli.

Apskatot respondentu pašnovērtējumu par darba meklēšanas prasmēm, tiek secināts, ka pēc dalības Pasākumā respondenti darba meklēšanas prasmes novērtēja augstāk (skatīt 1. attēlu).

1. attēls. Respondentu pašnovērtējums par darba meklēšanas prasmēm pirms un pēc dalības Pasākumā

Figure 1 Respondents' self-evaluation of their job seeking skills before and after participation in the Measure

Apgalvojumu apliecina analīze ar T-testu divu atkarīgu izlašu vērtību salīdzināšanai (turpmāk – Pāru t-tests), kur $p=0,002$ ($p \leq 0,05$) un vidējā vērtība pirms dalības Pasākumā ir 4,86, savukārt pēc dalības Pasākumā – 5,66 (skatīt 1. tabulu). Līdz ar to tiek konstatēts, ka pastāv būtiska atšķirība starp divām atkarīgām izlasēm. Tātad – dalība pasākumā uzlabo darba meklēšanas prasmju pašnovērtējumu.

1. tabula. Analīze ar Pāru t-testu respondentu pašnovērtējumam par darba meklēšanas prasmēm pirms un pēc Pasākuma

Table 1 Analysis with Paired-Samples T Test of respondents' self-evaluation of their job seeking skills before and after participation in the Measure

	Vidējā vērtība	N	Standartnovirze	Vidējā standartkļūda
Darba meklēšanas prasmju pašnovērtējums (pirms Pasākuma)	4,86	58	2,323	0,310
Darba meklēšanas prasmju pašnovērtējums (pēc Pasākuma)	5,66	58	1,975	0,264

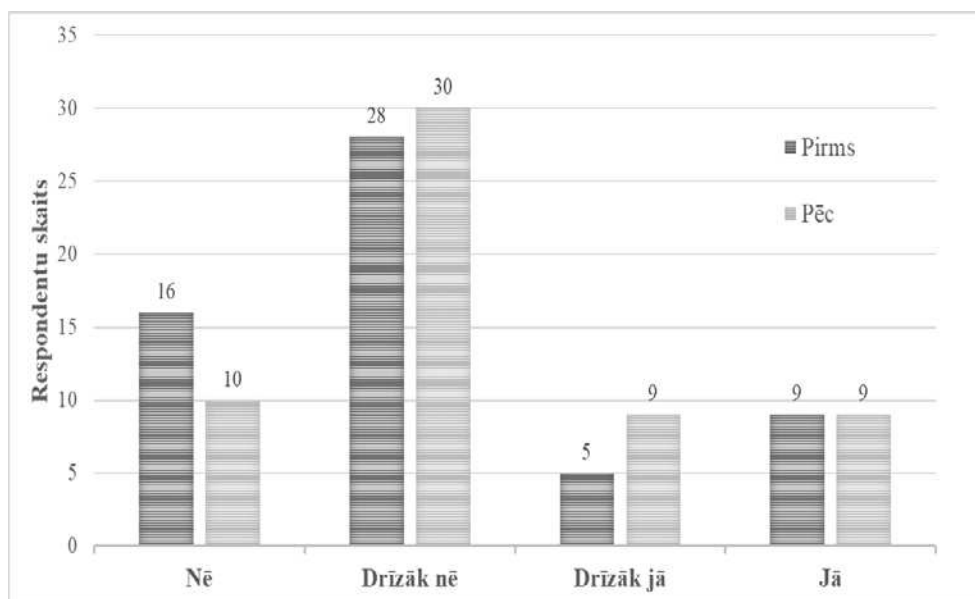
	Pāru diferences					t	df	Abpusējās alternatīvas vērtības
	Vidējā vērtība	Standart novirze	Vidējā standart kļūda	95% Ticamības intervāls				
				Apakšējā robeža	Augšējā robeža			
Darba meklēšanas prasmju pašnovērtējums (pirms/pēc Pasākuma)	-0,804	1,813	0,242	-1,289	-0,318	3,316	57	0,002

Pastāv būtiska atšķirība pie p vērtības $\leq 0,05$ (abpusējās alternatīvas p vērtība)

Veicot aptaujas datu analīzi ar Pīrsona korelācijas metodi pirms dalības Pasākumā, tika konstatēta vāja pozitīva korelācija ($r=0,305^*$, $p<0,05$), savukārt pēc dalības Pasākumā – vidēji cieša pozitīva korelācija ($r=0,426^{**}$, $p<0,01$) starp darba meklēšanas prasmju pašnovērtējumu un psiholoģiskā atbalsta saņemšanas nepieciešamību. Pirms dalības Pasākumā konstatēta vāja pozitīva korelācija ($r=0,306^*$, $p<0,05$), bet pēc dalības Pasākumā – vidēji cieša pozitīva korelācija ($r=0,497^{**}$, $p<0,01$) starp darba meklēšanas prasmju pašnovērtējumu un vajadzību uzlabot darba meklēšanas prasmes. Pirms dalības Pasākumā konstatēta vidēji cieša pozitīva korelācija ($r=0,408^{**}$, $p<0,01$) un arī pēc dalības Pasākumā – vidēji cieša pozitīva korelācija ($r=0,573^{**}$, $p<0,01$) starp darba meklēšanas prasmju pašnovērtējumu un sadzīves prasmju pilnveidi. Līdz ar to tiek secināts, ka respondentiem, kas darba meklēšanas prasmes pirms dalības Pasākumā novērtēja kā sliktas vai ļoti sliktas, Pasākuma laikā saņemot psiholoģisko atbalstu, uzlabojot darba meklēšanas prasmes un pilnveidojot sadzīves prasmes, uzlabojās arī darba meklēšanas prasmju pašnovērtējums (skatīt iepriekš 1. attēlu).

Savukārt starp darba meklēšanas prasmju pašnovērtējumu un pārējiem Pasākuma atbalsta veidiem – stipendijas saņemšanu un bezmaksas ēdināšanas nodrošināšanu –, gan pirms, gan pēc dalības Pasākumā netika konstatēta statistiski nozīmīga korelācija. Tas apliecina to, ka dalība Pasākumā, saņemot iepriekš uzskaitītos atbalsta veidus, uzlabo darba meklēšanas prasmju pašnovērtējumu neatkarīgi no stipendijas vai pusdienu nodrošinājuma.

Pētījuma ietvaros tika analizēta arī respondentu pārlicība par iespējām atrast labu darbu (skatīt 2. attēlu), ko lielākā daļa respondentu novērtēja kā negatīvu gan pirms (44, 75,9 %), gan pēc (40, 69,0 %) dalības Pasākumā. Arī analīze ar Pāru t-testu to apstiprina, kaut gan vidējā vērtība atspoguļo nelielas izmaiņas (1,14; 1,29), tomēr konstatētā atšķirība ($p=0,280$) starp respondentu sniegtajām atbildēm pirms un pēc dalības Pasākumā nav būtiska.

2. attēls. Respondentu atbilde uz jautājumu “Vai jūtaties pārliecināts par savām iespējām atrast labu darbu?”

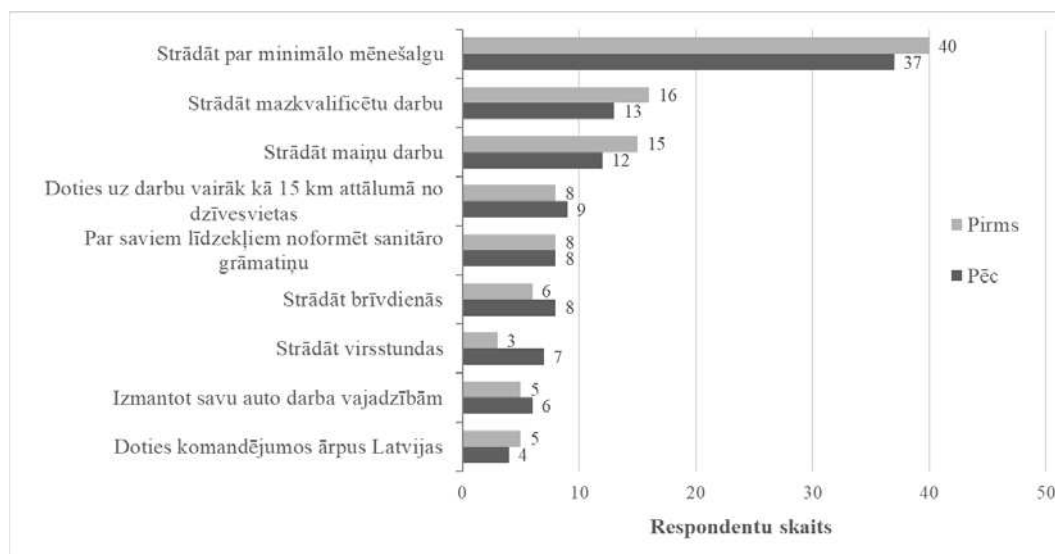
Figure 2 Respondents’ answers to the question “Are you confident in your opportunities to find good job?”

Tāpat arī analizē ar Pīrsona korelācijas metodi starp pārliecību par iespējām atrast labu darbu un Pasākumā sniegtajiem atbalsta veidiem – psiholoģisko atbalstu, darba meklēšanas prasmju uzlabošanu, sadzīves prasmju pilnveidi, stipendiju un bezmaksas pusdienām –, gan pirms, gan pēc dalības Pasākumā statistiski nozīmīga korelācija netika konstatēta.

Tātad – dalība Pasākumā lielākajai daļai respondentu pārliecību par darba atrašanas iespējām neietekmē, jo pastāv vesela virkne apstākļu (darba vietu trūkums, veselības problēmas, vecums, transporta problēmas, nepieciešamība pieskatīt mazus bērnus u. c.), kas nav atkarīgi no respondentu gribas, bet būtiski kavē iekārtošanos piemērotā darbā.

Pētot motivāciju meklēt darbu, tika noskaidrots, ko respondenti ir gatavi mainīt savā dzīvesveidā, paradumos un uzvedības modelī. Respondentiem tika lūgts norādīt, vai viņi piemērota darba dēļ ir gatavi: strādāt par minimālo mēnešalgu (430 euro mēnesī); doties uz darbu vairāk kā 15 km attālumā no dzīvesvietas; izmantot savu auto darba vajadzībām; par saviem līdzekļiem noformēt sanitāro grāmatiņu; strādāt maiņu darbu; strādāt virsstundas; strādāt brīvdienās; doties komandējumos ārpus Latvijas; strādāt mazkvalificētu darbu (piemēram, sētnieks, apkopēja u. c.) (iespējami bija vairāki atbilžu varianti) (skatīt 3. attēlu).

Ilgstošo bezdarbnieku motivācijas izmaiņas NVA pasākumā “Motivācijas programma darba meklēšanai un sociālā mentora pakalpojumi”

Tā kā katrs respondents varēja nosaukt vairāk nekā vienu atbildi, tad kopējā atbilžu summa pārsniedz respondentu skaitu. Bāze: visi respondenti (n=58)

3. attēls. Respondentu skaits, kas atbildēja apstiprinoši uz jautājumu “Vai piemērota darba dēļ esat gatavs...”

Figure 3 Number of respondents whose responded affirmatively to the question “Are you ready to ... for an appropriate job?”

Krasas atšķirības starp sniegtajām atbildēm pirms un pēc dalības Pasākumā netika novērotas, to apstiprina analīze ar Pāru t-testu. Vienīgā būtiskā atšķirība tika konstatēta atbilžu variantā par gatavību piemērota darba dēļ strādāt virsstundas, kur $p=0,044$ ($p \leq 0,05$) ar vidējo vērtību pirms dalības Pasākumā 0,05 un pēc dalības Pasākumā 0,13 (skatīt 2. tabulu).

2. tabula. Respondentu atbilžu analīze ar Pāru t-testu uz jautājumu “Vai piemērota darba dēļ esat gatavs strādāt virsstundas?”

Table 2 Analysis with Paired-Samples T Test of respondents’ answers to the question “Are you ready to work overtime for an appropriate job?”

	Vidējā vērtība	N	Standartnovirze	Vidējā standartklūda
Vai piemērota darba dēļ esat gatavs strādāt virsstundas? (pirms Pasākuma)	0,05	58	0,227	0,030
Vai piemērota darba dēļ esat gatavs strādāt virsstundas? (pēc Pasākuma)	0,13	58	0,334	0,045

	Pāru diferences					t	df	Abpusējās alternatīvas vērtība
	Vidējā vērtība	Standart novirze	Vidējā standart kļūda	95% Ticamības intervāls				
				Apakšējā robeža	Augšējā robeža			
Vai piemērota darba dēļ esat gatavs strādāt virsstundas? (pirms / pēc Pasākuma)	-0,071	0,260	0,035	-0,141	-0,002	-2,057	57	0,044
Pastāv būtiska atšķirība pie p vērtības $\leq 0,05$ (abpusējās alternatīvas p vērtība)								

Šis atbilžu variants tika analizēts arī ar Pīrsona korelācijas metodi. Tika konstatēta vāja pozitīva korelācija ($r=0,287^*$, $p<0,05$) starp respondentu gatavību strādāt virsstundas un pārliecību par laba darba atrašanu (skatīt 3. tabulu). Līdz ar to var secināt, ka respondenti ar augstāku pašnovērtējumu, tātad arī ar augstāku pārliecību par savām spējām, ir gatavi kaut ko mainīt savā ikdienā, šajā gadījumā – strādāt virsstundas. Interesanti, ka starp pārliecību par savām spējām atrast labu darbu un starp pārējiem atbilžu variantiem apgalvojumam “Vai piemērota darba dēļ esat gatavs...”, netika konstatēta statistiski nozīmīga korelācija.

3. tabula. Pīrsona korelācijas analīze starp respondentu gatavību strādāt virsstundas un pārliecību atrast labu darbu

Table 3 Pearson correlation analysis between readiness of the respondents to work overtime and their confidence in finding good job

		Vai jūtaties pārliecināts par savām iespējām atrast labu darbu?	Vai piemērota darba dēļ esat gatavs strādāt virsstundas?
Vai jūtaties pārliecināts par savām iespējām atrast labu darbu?	Pīrsona korelācijas koeficients	1	0,287*
	Abpusējās alternatīvas p vērtība		0,032
	N	58	58
Vai piemērota darba dēļ esat gatavs strādāt virsstundas?	Pīrsona korelācijas koeficients	0,287*	1
	Abpusējās alternatīvas p vērtība	0,032	
	N	58	58
*korelācija ir būtiska pie p vērtības 0,05 (abpusējās alternatīvas p vērtība)			

Respondentu atbilžu varianti jautājumam "Vai piemērota darba dēļ esat gatavs..." pirms un pēc dalības Pasākumā tika analizēti ar Pīrsona korelācijas metodi. Tā kā tika konstatēta vidēji cieša pozitīva korelācija atbilžu variantiem "izmantot savu auto darba vajadzībām" ($r=0,576^{**}$, $p<0,01$), "par saviem līdzekļiem noformēt sanitāro grāmatiņu" ($r=0,463^{**}$, $p<0,01$), "strādāt maiņu darbu" ($r=0,470^{**}$, $p<0,01$), "strādāt virsstundas" ($r=0,629^{**}$, $p<0,01$), "strādāt brīvdienās" ($r=0,684^{**}$, $p<0,01$), "doties komandējumos ārpus Latvijas" ($r=0,886^{**}$, $p<0,01$), "strādāt mazkvalificētu darbu (piemēram, sētnieks, apkopēja u. c.)" ($r=0,527^{**}$, $p<0,01$) pirms un pēc dalības Pasākumā, tiek secināts, ka dalība Pasākumā uzlabo respondentu motivāciju meklēt darbu. Savukārt pārējiem atbilžu variantiem "strādāt par minimālo mēnešalgu" un "doties uz darbu vairāk kā 15 km attālumā no dzīvesvietas" statistiski nozīmīga korelācija netika konstatēta.

Pētījumā tika izvirzīts jautājums, vai ilgstošo bezdarbnieku motivācija integrēties darba tirgū paaugstinās pēc piedalīšanās pasākumā "Motivācijas programma darba meklēšanai un sociālā mentora pakalpojumi"? Pētījuma rezultātā tiek secināts, ka dalība Pasākumā uzlabo respondentu motivāciju meklēt darbu.

Secinājumi **Conclusions**

1. Ilgstošo bezdarbnieku prasmju pašnovērtējums ietekmē motivāciju meklēt darbu;
2. Pētījuma rezultāti liecina, ka Pasākuma laikā, saņemot psiholoģisko atbalstu, uzlabojot darba meklēšanas prasmes un pilnveidojot sadzīves prasmes, respondentiem uzlabojas darba meklēšanas prasmju pašnovērtējums, tātad arī motivācija meklēt darbu;
3. Dalība Pasākumā lielākajai daļai respondentu pārlicību par darba atrašanas iespējām neietekmē, jo pastāv vesela virkne apstākļu (darba vietu trūkums, veselības problēmas, vecums, transporta pieejamība, nepieciešamība pieskatīt mazus bērnus u. c.), kas nav atkarīgi no respondentu gribas, bet būtiski kavē iekārtošanos piemērotā darbā;

Ieteikumi **Recommendations**

1. Īpaša uzmanība jāpievērš dalībnieku atlasei, sastāvu veidojot pēc iespējas vienveidīgāku. Komplektējot Pasākuma grupas būtu jāņem vērā:
 - dalībnieku vecums, jo dažādos vecumos ir atšķirīgas intereses, vajadzības, dzīves pieredze, darbošanās intensitāte;

- bezdarba ilgums. Attiecīgi – piedāvājot atšķirīgu Pasākuma programmas saturu tiem, kas bez darba attiecībām ir 1 gadu, un tiem, kas nav strādājuši līdz 5 gadiem utt.;
- 2. Samazināt nodarbību ilgumu no 8 h līdz 6 h dienā, jo dalībniekiem ir grūtības noturēt uzmanību, sekot līdz nodarbību saturam, uztvert informāciju;
- 3. Samazināt dalībnieku skaitu grupā no 12 uz 6, tādējādi nodrošinot individuālāku pieeju;
- 4. Palielināt Pasākuma kopējo ilgumu, proti, ņemot vērā to, ka ilgstošo bezdarbnieku iekļaušana darba tirgū notiek pakāpeniski, lietderīga varētu būt arī Pasākumā gūstamo zināšanu pakāpeniskāka sniegšana, tādējādi saskaņā ar mērķa grupas specifiku samazinot intensitāti, ar kādu tiek apgūta informācija;
- 5. Pasākuma programmā piedāvāt vairāk praktisku nodarbību, tikšanos ar darba devējiem, darba vietu apskati.

Summary

Due to the influence of globalisation and technological progress labour market has become more dynamic and less predictable, therefore the education and skills of many employees and job seekers are insufficient and do not correspond to the demands of the current labour market, thus contributing to the increased long-term unemployment.

This article justifies the topicality and complexity which characterises the long-term unemployed. An insight into the results of an empirical research has been given which permits to evaluate the significance of the State Employment Agency's Measure "Motivation Program for Job Seeking and Social Mentor Services" in activation of the long-term unemployed.

Although most participants face numerous objective circumstances that hamper job seeking and that cannot be influenced or changed by participating in the measure (for example, age, health status, family issues, etc.), the research resulted in conclusion that the participation in the State Employment Agency's measure "Motivation Program for Job Seeking and Social Mentor Services" and receipt of several types of support, such as psychological support, support in improving job seeking and social skills, increases the motivation of the long-term unemployed to seek job.

This research also has a practical value as several recommendations were developed in order to increase the quality of the measure "Motivation Program for Job Seeking and Social Mentor Services", thus improving carrier support that is currently given to the long-term unemployed.

Literatūra References

Centrālā statistikas pārvalde. (2018). *Iedzīvotāju skaits un tā izmaiņas*. Ielādēts no: <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/iedzivotaji/iedzivotaju-skaits/meklet-tema/2402-iedzivotaju-skaita-izmainas-latvija-2017>

Ilgstošo bezdarbnieku motivācijas izmaiņas NVA pasākumā “Motivācijas programma darba meklēšanai un sociālā mentora pakalpojumi”

- Eiropas Komisija. (2018). *Ziņojums par Latviju – 2018. gads*. Ielādēts no: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-european-semester-country-report-latvia-lv_0.pdf
- Kesnere, R. (2018. gada 31. augusts). *Redakcijas komentārs: Nemāku, nevaru un negribu*. Ielādēts no: <https://www.db.lv/zinas/redakcijas-komentars-nemaku-nevaru-un-negribu-478423>
- LR Ekonomijas ministrija. (2018). *Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidējā un ilgtermiņa prognozēm*. Ielādēts no: https://www.em.gov.lv/files/tautsaimniecibas_attistiba/dsp/EMZino_06072018_full.pdf
- NVA. (2018. gada 4. jūnijs). *KRG Procesa pase 4.2.31. Atbalsta pasākumi ilgstošajiem bezdarbniekiem*. Rīga.
- NVA. (2018. gada 25. jūlijs). *Pārskats par bezdarba situāciju valstī (jūnijs)*. Ielādēts no: http://www.nva.gov.lv/docs/31_5b59bb45731748.63718718.pdf?new_lang=lv
- NVA. (2018. gada 7. novembris). *Pārskats par bezdarba situāciju valstī (septembris)*. Ielādēts no: http://www.nva.gov.lv/docs/31_5be59fae91ad94.07192545.pdf
- Valsts kanceleja. (2015). *Pētījums par administratīvā sloga samazināšanas iespējām un inovatīvām pieejām ilgstošā bezdarba problēmu risināšanā*. Rīga: nodibinājums “Baltic Institute of Social Sciences”.
- Ziņu portāls Latvijai. (2018. gada 5. septembris). *Identificēti šķēršļi, kas bezdarbniekiem ilgstoši traucē atrast darbu*. Ielādēts no: <http://www.la.lv/identificeti-skersli-kas-bezdarbniekiem-ilgstosi-trauce-atrast-darbu>